

All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler Dergilerinde Yayımlanan Makalelerde Genel Bilim Felsefesinin Yeri

Emrah Utku GÖKÇE

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

Bu makaleye atıf için: Emrah Utku Gökçe, “All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler Dergilerinde Yayımlanan Makalelerde Genel Bilim Felsefesinin Yeri”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 19, No 75, s. 3-22, DOI: 10.33458/uidergisi.1153314

Makaleye Erişim için: <https://doi.org/10.33458/uidergisi.1153314>

Makale Gönderim: 20 Aralık 2021
Son Düzeltme: 7 Temmuz 2022
İnternet Yayım: 2 Ağustos 2022
Basım Tarihi: 5 Eylül 2022

**Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği | Uluslararası İlişkiler
E-posta: uidergisi@gmail.com**

Bu makalenin tüm hakları *Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK) Derneği*'ne aittir. Önceden yazılı izin almadan hiçbir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik amaçlı alıntılar bu kuralın dışındadır. Yazıda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

All Azimuth, Insight Turkey ve Uluslararası İlişkiler Dergilerinde Yayımlanan Makalelerde Genel Bilim Felsefesinin Yeri

Emrah Utku GÖKÇE

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Balıkesir

E-Mail: e.utku.g@gmail.com

Orcid: 0000-0002-9319-1672

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, hem *Web of Science* (WoS) hem de *Scopus* veri tabanlarında yer alan Uluslararası İlişkiler ana temalı Türkiye adresli dergilerde yayımlanan makalelerin konu dağılımlarını sıklık/yüzde temelinde belirlemek ve genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmaların içeriklerini incelemektir. Araştırma nitel yöntem yaklaşımı içinde içsel durum çalışmasına göre tasarlanmıştır. İlgili veri tabanlarında taranan dergilerde yayımlanan toplam 587 makalenin tamamı incelenmiştir. İlk aşamada veriler nicel betimsel analize tabi tutulmuş ve konu dağılımlarının frekansları belirlenmiştir; ikinci aşamada ise veriler nitel betimsel analize tabi tutulmuş ve genel bilim felsefesiyle ilgili çalışmaların içerikleri betimlenmiştir. 587 makalenin %33,4'ünün bölgesel çalışmalar konusuna odaklandığı ve bölgesel çalışmaların başat konu olduğu; bununla birlikte genel bilim felsefesi eksenindeki çalışmaların %3.6 oranında kalarak toplam içinde çok az ağırlığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler Disiplini, Bölgesel Çalışmalar, Bilim Felsefesi Teorileri, Metodoloji, Nicel ve Nitel Analiz

The Place of General Philosophy of Science in Articles Published in the Journals of All Azimuth, Insight Turkey, and Uluslararası İlişkiler

ABSTRACT

This study aims to determine the topic distribution based on the percentage frequency of the articles that were published in Turkey-addressed journals with the main theme in International Relations listed in both Web of Science (WoS) and Scopus databases, and examine the contents of the articles related general philosophy of science. The research was designed with the case study that is in the qualitative method approach. In total, 587 articles that were published in the journals were analyzed. Firstly, the data were subjected to quantitative descriptive analysis and determined frequencies of the topic distribution. Secondly, the data were subjected to qualitative descriptive analysis and described the contents of the articles about the general philosophy of science. It has been observed that 33,4% of the 587 articles focused on the regional studies and in the total, the regional studies were the main topic. In addition, the rate of the articles about general philosophy of science is 3.6% and they weighed very little in the total.

Keywords: The Discipline of International Relations, Regional Studies, Philosophy of Science Theories, Methodology, Quantitative and Qualitative Analysis

Giriş

Devlet ve devlet dışı aktörlerin birbirleriyle kurduğu ilişkiler sonucu ortaya çıkan olay ve olguları açıklamak, anlamak ve bu aktörler arasında meydana gelecek davranışları tahmin etmek/ön görmek için Uluslararası İlişkiler (UI) disiplini içinde birçok teori üretilmiştir.¹ Bu teorilerin UI akademisyenleri tarafından bilimsel temel üzerine nasıl inşa edildiğini incelemek için genel bilim felsefesinden faydalanmak gerekir. Çünkü genel bilim felsefesi ontolojik, epistemolojik ve metodolojik boyutta UI disiplini ve teorilerinin sorgulanmasına destek olur. Teorilerin bilimsel hale gelme ve teori olma süreçlerinin anlaşılmasını sağlar.²

UI'nin disiplinler çerçevesinde 1950'lerde başlayan metodolojik tartışmalar 1980'li yıllar itibarıyla ontolojik ve epistemolojik tartışmalara evrilmiş ve "UI teorilerinin temel iddia, araştırma gündemi, yöntem ve kavramlarını bilim felsefesi içinde şekillendirme"³ çabaları artmıştır. Genel bilim felsefesinden yola çıkarak uluslararası politikanın doğasına ilişkin ontolojik, epistemolojik, metodolojik boyutta yapılan bu tartışmalar alanın kuramsal ve bilimsel bir kimliğe ulaşma arzusuna katkı sağlamıştır.⁴ Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) akademisyenler "bilimin, uluslararası siyasetin daha iyi bir şekilde düzenlenmesinde asıl dayanak noktası olduğu inancıyla, yeni bir uluslararası siyaset teorisi geliştirmeye" odaklanmıştır.⁵

Türkiye'deki UI çalışmalarına bakıldığında genel bilim felsefesi eksenindeki UI araştırma konularının seçilmediği ve ilgili alanın gelişmediği, araştırmacıların genellikle bölgesel çalışmalara odaklandığı ve böylece başat olanın bölgesel çalışmalar olduğu düşünülmektedir.⁶ Son yıllarda Türkiye'deki teori merkezli çalışmalar her ne kadar artmış olsa da bu teoriler bir paket halinde kullanılmakta ve teorilerin varlığı bilim felsefesi bağlamında sorgulanmamaktadır. Yalvaç'a göre bu sorgula(ya)mama durumu bir sorundur ve buna "bilim felsefesi üzerine uzmanlaşmış UI akademisyenlerinin yokluğu" sebep olmaktadır. Ayrıca Türkiye'de naturalist-pozitivist anlayışın hakimiyeti diğer bilim felsefesi te-

- 1 Çeşitli teorileri giriş seviyesinde öğrenmek için Oxford Bibliyografisi'ne bakılabilir: Jonathan Cristol, "International Relations Theory", 26 Kasım 2019, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0039.xml> (Erişim Tarihi 17 Ekim 2021). Ayrıca teorileri sınıflandıran çalışma için bakınız: Martin Hollis ve Steve Smith, *Explaining and Understanding International Relations*, Oxford, Clarendon Press, 1990, s. 1-7 ve 196-216.
- 2 Bilim felsefesi ve UI ilişkisini anlamak için bknz: Patrick Thaddeus Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, Oxon, Routledge, 2011; Colin Hay, "Political Ontology", Eylül 2009, <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199270439.001.0001/oxfordhb-9780199270439-e-004> (Erişim Tarihi 19 Ekim 2021); Milja Kurki ve Colin Wight, "International Relations and Social Science", Tim Dunne et al. (der.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, Oxford, Oxford University Press, 2013, s. 14; Inanna Hamati-Ataya, "IR Theory and the Question of Science", Ken Booth ve Toni Erskine (der.), *International Relations Theory Today*, Cambridge, Polity Press, 2016, s. 69-84; Christopher Lamont, *Research Methods in International Relations*, London, Sage Publications, 2015, s. 16 ve 24-25.
- 3 Muhammed A. Ağcan, "Sosyal Bilimler Felsefesi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi", Evren Balta (der.), *Küresel Siyasete Giriş*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 97; Martin Griffiths et al., *Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, çev. Cesran, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2013, s. 206; İsmail Erkam Sula, "Bilim, Yöntem, Kuram", Buğra Sarı ve İsmail Erkam Sula (der.), *Kuramsal Perspektiften Temel Uluslararası İlişkiler Kavramları*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2021, s. 10.
- 4 Scott Hamilton, "A Genealogy of Metatheory in IR: How 'Ontology' Emerged from the Inter-paradigm Debate", *International Theory*, Cilt 9, No 1, 2017, s. 141; Knud Erik Jørgensen, *International Relations Theory: A New Introduction*, London, Palgrave, 2018, s. 15.
- 5 Scott Burchill ve Andrew Linklater, "Giriş", Scott Burchill et al. (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, çev. Muhammed Ağcan ve Ali Aslan, İstanbul, Küre Yayınları, 2013, s. 13.
- 6 Faruk Yalvaç, "Uluslararası İlişkilerde Teori Kavramı ve Temel Teorik Tartışmalar", Ramazan Gözen (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 61.

orilerinin etkinliğini kısıtlamakta ve bilim felsefesine dayalı tartışmaların yapılamamasına yol açmaktadır.⁷ Bilgin'e göre ise teorik gündemi belirleyen ve disipline yön veren merkez ülkelerdeki teorik ve meta-teorik üretim, Türkiye gibi çevrede yer alan ülkelerce doğrudan tüketilmektedir.⁸ Böylece yeni ve özgün bir teori üretme ortamı kendini var edememektedir. Çünkü merkezde yürütülen entelektüel ve bilimsel faaliyetler çevrede yok denecek kadar azdır. Teori üretimi veya bir teorinin tartışılması yerine "komplo teorilerine yönelik eğilimler" teorik, meta-teorik ve daha genel anlamda bilim felsefesi temelli çalışmaların önünü kapatmaktadır.⁹

Buradan hareketle bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır: (i) Hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı ve Türkiye adresli dergilerde yayımlanan makalelerinin konu dağılımlarının genel sayısal görünümü nasıldır? (ii) Genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmaların diğer konularla oransal durumu nedir? (iii) Araştırma alanı içinde genel bilim felsefesini işleyen makaleler genel bilim felsefesinin hangi alt konularına odaklanmıştır ve içeriklerinin genel görünümü nasıldır?

Yapılan literatür taraması sonucunda, Uİ ve genel bilim felsefesini bir arada ele alan makaleleri analiz eden bir çalışmaya rastlanmamış ve literatürde bu konuda bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu çerçevede söz konusu çalışma hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergilerdeki makaleleri konularına göre incelemeyi ve genel bilim felsefesi bağlamında yapılan çalışmalara dair veriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma gelecekte yapılacak yeni çalışmalara zemin hazırlamayı hedeflemektedir. Araştırma sadece betimsel bir temelde sorulara cevap vermektedir. Özellikle genel bilim felsefesi çalışmalarının Uİ disiplini için neden önemli olduğu ve bilim felsefesinin Uİ disiplinine nasıl ve ne ölçüde katkı yaptığı bu çalışmanın sınırları dışındadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma içsel durum çalışmasına göre tasarlanmıştır İçsel durum çalışmasında bir tema ya da seçilen konu ve konular incelenir. Amaç ilgilenilen tema veya konulara yönelik içsel durumu ortaya çıkarmaktır.¹⁰ Bu çalışmanın sınırlarını çizmek ve bu sınırlar içinde daha derinlemesine analiz yapmak için bir ana tema ve bu temanın altında konular belirlenerek kod tablosu (bkz. Tablo 1) oluşturulmuştur. Böylece incelenen makaleler bu konulara göre kodlanarak konu yoğunlukları tespit edilmiş, çalışmanın odak noktasını oluşturan genel bilim felsefesinin çalışılma yoğunluğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

7 Ibid, s. 62.

8 Pınar Bilgin, "Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında 'Merkez-Çevre': Türkiye Nerede?", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 2, No. 6, 2005, s. 3-14; Pınar Bilgin, "How not to Globalise IR: 'Centre' and 'Periphery' as Constitutive of 'the International'", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 70, 2021, s. 13-17.

9 Ersel Aydın et al., *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*, İstanbul, Küre Yayınları, 2014, s. 83.

10 Sharan B. Merriam, *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, çev. Selahattin Turan, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2018, s. 48.

Tablo 1. Uluslararası İlişkiler Teması Altındaki Ana Konular (Kod Tablosu)

Konular	Konular
Avrupa Birliği Çalışmaları	Uİ Disiplini Hakkında Çalışmalar
Bölgesel Çalışmalar	Uİ Teori Merkezli Çalışmalar
Dış Politika Çalışmaları	Uluslararası Örgütler
Diplomasi	Uluslararası Hukuk
Enerji Çalışmaları	Uluslararası Politik Ekonomi
Kimlik Çalışmaları	Uluslararası Güvenlik ve Terör
Küresel Çevre Sorunları	Uluslararası Politika
Küreselleşme	Uluslararası Göç
Savaş ve Barış	Uluslararası İlişkiler Tarihi
Uİ ve Genel Bilim Felsefesi	
Bilim Felsefesi Teorileri	
Bilimsel Açıklama	
Bilimsel Modelleme	
Bilimsel Uygulama	
Meta-Teori	
Metodoloji ve Yöntem	
Teori İnşası	

Kaynak: Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın oluşturduğu bilim alanları ve anahtar kelimelerden yola çıkarak geliştirilmiştir. Genel bilim felsefesine ait alt konular philpapers.org sitesinden alınmıştır.

Genel bilim felsefesi, herhangi bir bilim dalının felsefesine değil, ister doğa bilimleri isterse de sosyal bilimler olsun tüm bilimlerin felsefesine odaklanır ve bilimin kendisini araştırma konusu haline getirir.¹¹ Bu genelliğe işaret etmek için bilim felsefesi bu çalışmada genel bilim felsefesi olarak kullanılmıştır, zira bilim denildiğinde genelde ilk akla gelen doğa bilimleridir, oysaki genel bilim felsefesi bunu aşan bir konumdadır. Bilim, olay ve olguları betimlemeye, açıklamaya ve öngörmeye uğraşırken bilimsel teoriler geliştirir. Genel bilim felsefesi ise bilimin kendisini ve ürettiği teorileri ontolojik, epistemolojik ve metodolojik olarak sorgular.¹² Bilime yönelik kuramsal sorgulamalar, bilimsel açıklamanın nasıl olacağı, bilimsel yöntemin doğası, bilimsel teorilerin inşa süreçleri genel bilim felsefesinin alt konusu olarak ortaya çıkar.¹³

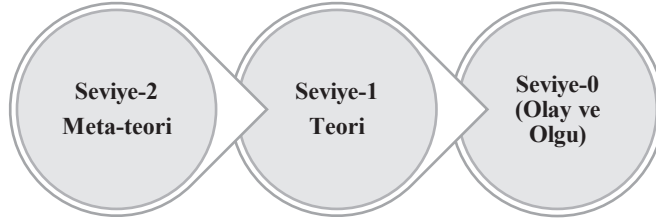
Genel bilim felsefesi, inşa edilen teorilerin varlığını ve bilimselliğini tartışma konusu haline getirirken meta-teorik seviyeden (seviye-2) bu tartışmayı yürütür (Şekil 1). Bilim felsefesiyle doğrudan ilişki içinde olan meta-teori, bir teoriyi sistematik olarak değerlendirme ve felsefi olarak sorgulama sürecidir.¹⁴

11 Emrah Utku Gökçe, "Genel Bilim Felsefesi Üzerine Yazılmış Türkçe Kitapların Tema Analizi", *Beytülhikme Felsefe Dergisi*, Cilt 11, No 4, 2021, s. 1769-1799.

12 Jonathan W. Moses ve Torbjørn L. Knutsen, *Biliminin Yolları*, çev. Kıvılcım İlbaş ve Ekrem Berkay Ersöz, İstanbul, Küre Yayınları, 2016, s. 22; Jørgensen, *International Relations Theory*, s. 15-16; Cemal Yıldırım, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2020, s. 81.

13 Howard Sankey, "General Philosophy of Science", Yayın Tarihi Yok, <https://philpapers.org/browse/general-philosophy-of-science> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2021); Jerry Obi-Okogbo ve B. Phil Hons, "The Philosophy of Science. A Delineation of its Scope and Boundaries", *European Scientific Journal*, Cilt 11, No 8, 2015, s. 138.

14 Lucas G. Freire, "The Potential and the Pitfalls of Metatheory in IR", *Estudos Internacionais*, Cilt 1, No 2, 2013, s. 272; Hamilton, "A Genealogy of Metatheory in IR", s. 136; Jørgensen, *International Relations Theory*, s. 15.

Şekil 1. Genel Bilim Felsefesinde Üç Seviye

Kaynak: Losee, *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, s. 11 ve Özkan, *Bilim Felsefesi*, s. 17'den esinlenilerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bilim felsefesinde bir olay ve olgunun varlığı seviye-0 olarak kabul edilir. Seviye-0 üzerine ortaya konulan açıklayıcı ve anlamacı iddialar,¹⁵ teoriyi temsil eden seviye-1'dir. Antik Yunan'da teori (*theoria*) 'tepeden bakmak' veya 'kuşbakışı seyretmek' olarak tanımlanmıştır. Günümüzdeki anlamıysa "kısmen doğrulanmış olsa da çoğu kez asla kesinleşmeyen bir savlar topluluğu içeren sistemdir ve bu haliyle yine çoğu kez bir ya da birkaç önermeyle değil, birbirleriyle ilişkili birçok önermeyle dile getirilir".¹⁶ Seviye-2 ise teorinin teorisini yapma eylemidir. Seviye-2, seviye-0'ı açıklayan teorileri/seviye-1'i değerlendirme ve sorgulama amacındadır.¹⁷ Böylece, seviye-2 (meta-teori) "belirli bir olayı, fenomeni veya ampirik gerçek dünya uygulamalarını analiz nesnesi olarak almaz fakat teorileştirme eylemi ve ampirik araştırma pratiği üzerindeki varsayımları araştırır".¹⁸

Teoriler (seviye-1) disiplinlerin bel kemiğidir. "Teorisyenler her şeyden önce kavramsallaştırıcılar, sembolleştiriciler, sentezleyiciler ve soyut düzenleyicilerdir. Teorisyenlerin yaptıkları şey, yazılarında bizim için toplumsal gerçekliğin kalın çizgili, geniş fırçalanmış resimlerini boyamak ve gerçek dünyanın onların resimleri gibi olduğunu anlatmaktır".¹⁹ Çoğu teorisyen, teorilerin nasıl oluşturulduğunu tarif etmez.²⁰ Bir teorinin bilimsel prosedürlere göre nasıl inşa edileceği ya da reddedileceği bilim felsefesi içinde yapılan metodolojik tartışmalara dayandırılır.²¹ Metodolojinin yanında teoride kullanılacak kavram ve dil, epistemik kaynaklar ve teorinin oturtulacağı ontolojik statü teori inşasının genel yapısını belirler.

Uluslararası ilişkiler gerçeğinin ne olduğunu sorgulamak, uluslararası ile ilgili nasıl ve hangi yöntemle bilgi edinileceğine karar vermek için genel bilim felsefesi UI'ye katkı sağlar. Ayrıca genel bilim felsefesi UI'de yeni teorilerin nasıl inşa edileceğine ve reddedileceğine ilişkin görüşler orta-

15 Steve Smith, "The Self Image of a Discipline: A Genealogy of International Relations Theory", Ken Booth ve Steve Smith (der.), *International Relations Theories Today*, Pennsylvania, The Pennsylvania University Press, 1995, s. 27; Hollis ve Smith, *Explaining and Understanding*, s. 1-15.

16 Doğan Özlem, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Notos Kitap, 2016, s. 65.

17 John Losee, *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, Ankara, Dost Kitapevi, 2008, s. 11; Cengiz İskender Özkan, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, Say Yayınları, 2020, s. 17.

18 Kurki ve Wight, *International Relations and Social Science*, s. 14.

19 Donald J. Puchala, *Theory and History in International Relations*, London, Routledge, 2003, s. 24.

20 Knud Erik Jorgensen, "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, Cilt 7, No 2, 2018, s. 3.

21 Örneğin bilim felsefesi yoğunluklu bilimsel yöntem çalışması için bakınız: Steven Gimbel, *Bilimsel Yöntemin İzinde: Bilim Felsefesinin Öğretilmesinde Yeni Bir Yaklaşım*, (Çev. Özlem Ünlü), Ankara, Dipnot Yayınları, 2017.

ya koyar.²² Genel bilim felsefesinin sunduğu tartışmalardan yola çıkarak Uİ'nin kendine has teorik ve kavramsal altyapısı geliştirilebilir. Bilimsel teori ile komplo teorisi ayrımı yapmak için, özellikle Türkiye'de, genel bilim felsefesi bir rehber olabilir.²³ Seviye-1 bağlamında iyi bir teori oluşturmak isteyen teorisyenler için bilim felsefecilerinin yaptığı tartışmalar açık öneriler sunmaktadır. Örneğin bilim felsefesi içinde önemli bir ekolü temsil eden mantıksal pozitivistler ve ardından gelen mantıksal empiristler (Viyanalı Çevresi/neo-pozitivizm) meta-fizik öğeleri (tefekür, sezgi, vahiy, soyut kavramlar vb.) dışlamışlar, olgu ve olayları açıklamada basit nedenselliğe başvurmuşlardır. Tümünden gelim-nomolojik (*deductive-nomological*) model bağlamında "eğer şartlar tamsa, bizim kabul ettiğimiz yasa/düzenlilikler varsa, beklenen çıktı oluşmalıdır"²⁴ gibi çıkarımsal mantığa yönelmişlerdir. Beklenen çıktı istenilen sonucu vermiyorsa hipotez yanlışlanır ve süreç tekrardan başlatılır. Neopozitivistler, kendi bilimsel araştırma prosedürlerinde değer ve ahlak yargılarını dışlamışlardır. Aynı zamanda sadece anlamlı cümlelere odaklanmışlardır. Realist-maternalist ontolojiyi benimsemişler ve ampirizmi epistemik bağlamda kabul etmişlerdir. Mantıksal pozitivistlerin bilgiye ve yönetime dair bu duruşu ve araştırma programı Uİ'de teori inşa sürecini etkilemiştir. ABD'ye göç eden Viyanalı Çevresi'ndeki mantıksal pozitivistlerin ontolojik, epistemolojik ve metodolojik tanımları Amerikan sosyal bilimlerini ve gelişen davranışsal metodolojiyi etkilemiştir. Uİ içinde gelişen pozitivist teori inşasında ve davranışsal metodolojinin gelişiminde mantıksal pozitivistlerin etkisi yadsınamaz. Uİ'deki rasyonalist teoriler, özellikle neo-realizm ve neo-liberalizm, mantıksal pozitivistlerin genel iddiaları üzerine şekillendirilmiştir.²⁵

Genel bilim felsefesi altında gelişen sosyal bilimler felsefesi, sosyal bilimlerin teori ve yöntemini kendisine konu edinir.²⁶ "... [D]oğa bilimleri dışında ayrı bir kategori olarak sosyal bilimlerin mümkün olup olmadığı; sosyal bilimlerin kendilerine özgü yöntemleri; toplumsal fenomenlerin nedensel açıklamasının olanağı; toplum ve doğa ilişkisi, bilimde değer yargılarının etkisi ya da bilimin normatif temellendirmesi gibi sorunlar" ile ilgilidir.²⁷ Moses ve Knutsen, sosyal bilimler felsefesi içindeki geleceği genel bilim felsefesindeki teorileri²⁸ merkeze alarak natüralizm, konstruktivizm ve bilimsel gerçekçilik olarak üç genel tipe ayırır.²⁹ Lamont ise ampirizm ve yorumlamacılık (*interpretivism*) olarak tanımlanan iki ana gelenek içinde bir ayrımı öne çıkarır. Buna göre ampirizm; natüralizm, davranışsalcılık ve açıklamacılıktan oluşurken, yorumlamacılık ise konstruktivizm, düşünümSELLİK (*reflektivizm*) ve anlamacılıktan meydana gelir.³⁰

Natüralizm, yorumlamacılık ve bilimsel realizm Uİ'nin kendisini ve teorilerini ontolojik, epis-

22 Fred Chernoff, *Theory and Metatheory in International Relations: Concepts and Contending Accounts*, New York, Palgrave Macmillan, 2007, s. 79-80.

23 Aydınli et al., *Yöntem, Kuram, Komplo*, s. 49.

24 Chernoff, *Theory and Metatheory in International Relations*, s. 84.

25 Colin Wight, "Philosophy of Social Science and International Relations", Walter Carlsnaes et al. (der.), *Handbook of International Relations*, London, Sage Publications, 2002, s. 23-51; Steve Smith, "Positivism and Beyond", Steve Smith et al. (der.), *International Theory: Positivism and Beyond*, New York, Cambridge University Press, 1996, s. 11-44.

26 Ibid, s. 23.

27 Lütfü Şimşek, *Sosyal Bilimler ve Felsefe*, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2017, s. 27.

28 Bilim felsefesi içinde üretilmiş teoriler, disiplinler için üretilmiş teorilerden farklılaşırlar. Bilim felsefesi teorileri aracılığıyla, disiplinler içindeki teoriler inşa edilir ya da eleştirilir. Bu bağlamda pozitivistizm, neo-pozitivistizm (mantıksal pozitivistizm), post-pozitivistizm, bilimsel realizm/eleştirel realizm gibi teoriler genel bilim felsefesi için üretilmiş teorilerdir.

29 Moses ve Knutsen, *Bilimin Yolları*, s. 25.

30 Lamont, *Research Method*, s. 18-20; İsmail Erkam Sula, "Bilim, Yöntem, Kuram", s. 21.

temolojik ve metodolojik olarak (seviye-2) tartışır.³¹ Disiplin içinde gerçekliğin ne olduğuna ve bilginin nasıl üretilmesi gerektiğine dair ilk başta pozitivist ve yorumsamacı ayrım öne çıkar. Pozitivizm, uluslararası alanda araştırmacıdan bağımsız siyasal gerçekliğin var olduğunu, bunun keşfedilebileceğini ve açıklanabileceğini iddia eder. Var olan gerçekliği keşfetmek ve açıklamak için doğa bilimlerinde kullanılan metotların kullanılabilmesini savunur. Üretilen teoriler genellenabilir ve test edilebilir; hipotez testleriyle teoriler yanlışlanıp doğrulanabilir nitelikte olmalıdır.³² Yorumsamacılık, uluslararası alanın sosyal olarak inşa edildiğini söyler ve doğa bilimlerinde kullanılan yöntemleri genel olarak dışlar. Yorumsamacılıkta inşa edilmiş gerçekliğin anlaşılması esastır. Uluslararası politikadaki kimlikleri, fikirleri, normları ve kültürü anlamaya çalışır. Bilimsel realizmde ise gerçekliğin var fakat gömülü ve katmanlı olduğu iddiası mevcuttur. Bu gerçekliğin keşfedilmesi için natüralist metotlara başvurulabilir fakat evrensel yasalara ulaşmayı natüralistler gibi mutlak amaç olarak görmez. Bununla birlikte insanın da bu gerçekliği oluşturmada etken konumu olduğunu iddia ederler.³³ Bilimsel realizm Uİ'deki yapıyapan; yapı-yapılanma tartışmasına katkı sunmaktadır.³⁴

Veri Toplama Tekniği ve Analiz Yöntemi

Bu araştırmada durum analizi için veriler doküman-belge incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır, veri toplanırken akademik makalelere odaklanılmıştır. Akademik makaleler, bilimsel iletişimin en temel öğeleri³⁵ olup “ilgili disiplinin en doğrudan ölçüsünü” ortaya koyar.³⁶ Alanında uzman hakemler tarafından kontrolleri gerçekleştirilir ve bilimsel kriterlere göre değerlendirilir. Nitelikli dergiler, belirlenen bazı göstergelere göre kendi içlerinde farklılaşır. İndeks gruplamaları ve etki faktörü hesaplamalarıyla dergilerin uluslararası çapta konumları belirlenir. WoS ve Scopus, nitelikli dergilerin uluslararası sıralamalarını hesaplayan öncü veri tabanlarıdır. WoS; Social Citation Index Expanded (SCI-Expanded), Science Citation Index (SCI), Social Science Citation Index (SSCI), Arts and Humanities Citation Index (AHCI), Emerging Source Citation Index (ESCI) gibi indekslere sahiptir. WoS'ta yer alan tüm indeksli dergilerin atf göstergelerini hesaplamak için Journal Citation Indicator (JCI) kullanılmakla birlikte, ESCI dışındaki dergilerin atf raporlaması için Journal Citation Report (JCR) kullanılmakta ve ilgili kategorideki çeyreklikler verilmektedir. Scopus'ta ise dergi sıralaması hesaplamalarında Scimago Journal Rank (SJR) ve Source Normalized Impact per Paper (SNIP) hesaplamaları kullanılmakta ve çeyreklikler verilmektedir. Bilim camiasında önemli yere sahip bu iki veri tabanında taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergileri ve bu nitelikli dergilerdeki makalelerin konu dağılımlarını incelemek, sınırlı da olsa literatürdeki konu dağılımları hakkında bir görünüm sunacaktır.

31 Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, s. 24-40.

32 Hollis ve Smith, *Explaining and Understanding*, s. 45-67; Jackson, *The Conduct of Inquiry in International Relations*, s. 41-71; Lamont, *Research Method*, s. 18-19.

33 Moses ve Knutsen, *Bilmenin Yolları*, s. 31-33; Lamont, *Research Method*, s. 19-20.

34 Klevis Kolasi, “Uluslararası İlişkiler Teorisinde Bilimsel Realizm ve Yapı Kavramı”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 73, No 4, 2018, s. 931-958; Colin Wight ve Jonathan Joseph, “Scientific Realism and International Relations”, Jonathan Joseph ve Colin Wight (der.), *Scientific Realism and International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2010, s. 23-30.

35 Metin Kozak, *Akademik Yazım: İlkeler-Uygulamalar-Örnekler*, Ankara, Detay Yayıncılık, 2018, s. 9-14.

36 Ole Wæver, “The Sociology of a Not So International Discipline: American and European Developments in International Relations”, *International Organization*, Cilt 52, No 4, 1998, s. 697; Elvan Çokişler, “Uluslararası İlişkiler Dergisinin Bibliyometrik Analizi (2004-2017)”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 64, 2019, s. 31.

Kasım 2021’de WoS ve Scopus’ta yapılan tarama sonrasında hem WoS hem de Scopus veri tabanında Türkiye adresli Uİ³⁷ ana temalı toplam üç derginin -*All Azimuth*, *Insight Turkey* ve *Uluslararası İlişkiler*- olduğu tespit edilmiştir. Bu üç dergi içinden seçilen çalışmalar araştırmamızın ana verisini (N=587) oluşturmaktadır.³⁸ Dergilerden incelenecek çalışmalar seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.³⁹ Örneklemin seçimi için üç ölçüt belirlenmiştir. Araştırmaya kitap incelemesi, konferans tutanakları, editör yorumu, editöre mektup ve metne geçirilmiş konuşmaların dâhil edilmemesi ve sadece makalelerin dâhil edilmesi ilk ölçüttür. Makalelere dergilerin kendi orijinal internet sitelerinden ulaşılması ve internet sitesinde yer alan en eski sayının tarihi, veri toplamak için başlangıç tarihi olarak belirlenmesi ikinci ölçüttür. Üçüncü ölçüt ise Siyaset Bilimi temasına ait konuları içeren makalelerin dâhil edilmemesi, doğrudan Uİ temasına ait konuları içeren makalelerin dâhil edilmesidir. Bu ölçütler çerçevesinde Ocak 2004-Kasım 2021 tarihleri içinde üç dergiden toplamda 587⁴⁰ makale seçilmiş olup makalelerin tamamı araştırma için analiz edilmiştir.

Tablo 2. Hem WoS Hem de Scopus’ta Taranan Uluslararası İlişkiler Temalı Dergiler

Dergi Adı	Veri Tabanı ve Veri Tabanındaki Tema Başlığı		İndeks Grubu ve Derecelendirme		
	WoS	Scopus	WoS		Scopus
			İndeks Grubu	Derecelendirme	Derecelendirme
All Azimuth	Uluslararası İlişkiler	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	ESCI	JCI-2020: 0.52	SJR-2020: 0.277-Q2 SNIP-2020: 0.454
Insight Turkey	Siyaset Bilimi	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	ESCI	JCI-2020: 0.15	SJR-2020: 0.157-Q3 SNIP-2020: 0.454
Uluslararası İlişkiler	Uluslararası İlişkiler	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	SSCI	JCR-2020: 0.338-Q4 JCI-2020: 0.15	SJR-2020: 0.112-Q4 SNIP-2020: 0.252

Kaynak: www.mjl.clarivate.com (Erişim Tarihi: 7 Mart 2022)

2012’de yayım hayatına başlayan *All Azimuth*; WoS veri tabanı içinde ESCI indeks grubu ve Scopus’ta yer almaktadır. *All Azimuth* dergisi doğrudan Uİ’nin konularına ait çalışmalara yer vermektedir. Bu dergide Ocak 2012-Temmuz 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=85) çalışmaya dâhil edilmiştir. 1999 yılında yayım hayatına başlayan *Insight Turkey* ise WoS veri tabanı içinde ESCI indeks grubu ve Scopus’ta yer almaktadır. Bu dergide Ocak 2009-Haziran 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=144) çalışmaya dâhil edilmiştir. 2004 yılında yayım hayatına başlayan *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Türkiye’deki Uİ çalışmalarında öncü bir role sahiptir.⁴¹ WoS veri tabanı içinde SSCI indeks grubu ve Scopus’ta yer

37 WoS’ta doğrudan Uluslararası İlişkiler kategorisi varken Scopus’ta Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler kategorisi vardır. Bundan dolayı Scopus’taki tarama Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler kategorisi altında yapılmıştır.

38 Verilere <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=doi:10.7910/DVN/YIGOPO> adresinden ulaşılabilir.

39 Seher Yalçın et al., “En Yüksek Etki Faktörüne Sahip Eğitim Dergilerindeki Makalelerin İçerik Analizi”, *Eğitim ve Bilim*, Cilt 40, No 182, 2015, s. 3.

40 Daha güncel bir tarama yapıldığında sayıda değişiklik olabilir. Çalışma içinde son tarama 11 Kasım 2021’de yapılmıştır.

41 Çokişler, “Uluslararası İlişkiler Dergisinin”, s. 31.

almaktadır. Ocak 2004-Ağustos 2021 yılları arasında yayımlanan Uİ temasına ve ana konularına ait makaleler (n=358) çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın veri analiz yöntemi ilk aşamada nicel betimsel analiz, ikinci aşamada nitel betimsel analizdir. Tablo 1’de verilen çerçeveye göre makaleler tasniflenmiş, kodlamalar yapılmış ve veriler organize edilmiştir. Organizasyon yapılırken profesyonel analiz yazılımı MAXQDA kullanılmıştır. Konular kodları temsil etmiştir. 587 makale MAXQDA’ya yüklenmiş; başlık, özet ve anahtar kelimeler Tablo 1 göre kodlanmış ve bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için sayısal sıklık, yüzde ve yoğunluk şekilleri çalışma boyunca kullanılmıştır.

Bulgular ve Analiz

Uluslararası İlişkiler Ana Teması İçinde Yer Alan Makalelerin Analizi

Araştırmaya veri sağlayan toplam 587 makalenin yıllara göre sayısal dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Makalelerin Yıllara Göre Sayısal Dağılımı

	All Azimuth	Insight Turkey	Uluslararası İlişkiler	TOPLAM
Yıllar				
2004			21	21
2005			17	17
2006			18	18
2007			20	20
2008			13	13
2009		14	26	40
2010		13	14	27
2011		16	19	35
2012	9	16	26	51
2013	5	6	21	32
2014	6	16	19	41
2015	5	11	22	38
2016	6	7	25	38
2017	7	14	20	41
2018	11	9	21	41
2019	19	14	24	57
2020	11	5	21	37
2021	6	3	11	20
TOPLAM	85	144	358	587
# N = Belgeler	85 (14,5%)	144 (24,5%)	358 (61,0%)	587 (100%)

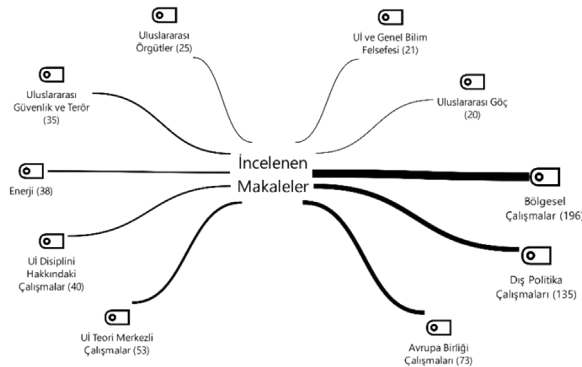
Buna göre, *All Azimuth* dergisinden toplam 85; *Insight Turkey* dergisinden 144; *Uluslararası İlişkiler* dergisinden 358 makale incelenmiştir. *Uluslararası İlişkiler* dergisinden alınan makale sayısının toplam sayıya oranı %61, *Insight Turkey* %24.5 ve *All Azimuth* %14,5’tir. *Uluslararası İlişkiler* dergisi gerek yayım hayatına başlama tarihi gerekse de *Insight Turkey* ve *All Azimuth*’a göre yıl bazında daha fazla makale yayımladığından bu araştırmaya daha fazla veri sunmuştur.

Tablo 4. Makalelerin Konu Bazında Dergilere Dağılımı

	All Azimuth	Insight Turkey	Uluslararası İlişkiler
Avrupa Birliği Çalışmaları	6	16	51
Bölgesel Çalışmalar	21	81	94
Diplomasi	3	3	13
Dış Politika Çalışmaları	15	54	66
Enerji		18	20
Uİ ve Genel Bilim Felsefesi	25		12
Kimlik Çalışmaları	2	2	4
Küresel Çevre Sorunları			10
Küreselleşme		1	13
Savaş ve Barış	4		10
Uİ Disiplini Hakkındaki Çalışmalar	22		18
Uİ Teori Merkezli Çalışmalar	9	2	42
Uluslararası Göç		12	8
Uluslararası Güvenlik ve Terör	2	4	29
Uluslararası Hukuk			14
Uluslararası İlişkiler Tarihi	1		5
Uluslararası Örgütler	1	4	20
Uluslararası Politik Ekonomi	2	4	10
Uluslararası Politika ve Sistem	7	1	9
# N = Belgeler	85 (14,5%)	144 (24,5%)	358 (61,0%)

Makalelerin konu bazında dergilere dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir. *All Azimuth* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde, Uİ Disiplini Hakkındaki Çalışmalar konusunda 22 (%25,9) makaleyle diğerleriyle kıyaslandığında en fazla makaleyi yayımlanmıştır. Aynı dergide Genel Bilim Felsefesi eksenli yayımlanan makalelerin sayısı 14, oranı ise %16,5 seviyesindedir. *Insight Turkey* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde ise, en fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda 81 (%56,3) makale yayımlarken, Genel Bilim Felsefesi eksenli makale yayımlanmamıştır. *Uluslararası İlişkiler* dergisi kendi içinde değerlendirildiğinde, araştırma kapsamında kullanılan her konu başlığında makale yayımlandığı görülmüştür. En fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda 94 (%26,3) makale yayımlanmış, Genel Bilim Felsefesi eksenli yayımlanan makalelerin sayısı 7, oranı ise %2'dir.

Genel durumu görebilmek için Tablo 1'deki 19 ana kod, araştırmaya dâhil edilen bütün makalelere (N=587) dağıtılmış ve bir makaleye birden fazla kod ataması yapılmıştır. Sayısal bulgular Tablo 4 ve en çok yoğunlaşan ilk 10 konu Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. En Çok Yoğunlaşan 10 Konu (daha kalın ve koyu çizgiler yoğunluğun fazla olduğuna işaret etmektedir)

Tablo 4 ve Şekil 2'ye göre toplam 587 makalenin 196'sı (%33,4) Bölgesel Çalışmalarda; 135'i (%23) Dış Politika Çalışmalarında; 73'ü (%12,4) Avrupa Birliği Çalışmalarındadır. Şekil 2'de görüldüğü gibi Teori Merkezli Çalışmalar (%9), Disiplin Hakkındaki Çalışmalar (%6,8), Enerji (%6,5), Uluslararası Güvenlik ve Terör (%6), Uluslararası Örgütler (%4,3), Uİ ve Genel Bilim Felsefesi (%3,6) ve Diplomasi (%3,2) çalışılan diğer konular arasındadır.

Genel Bilim Felsefesi Eksenindeki Uİ Çalışmalarının Analizi

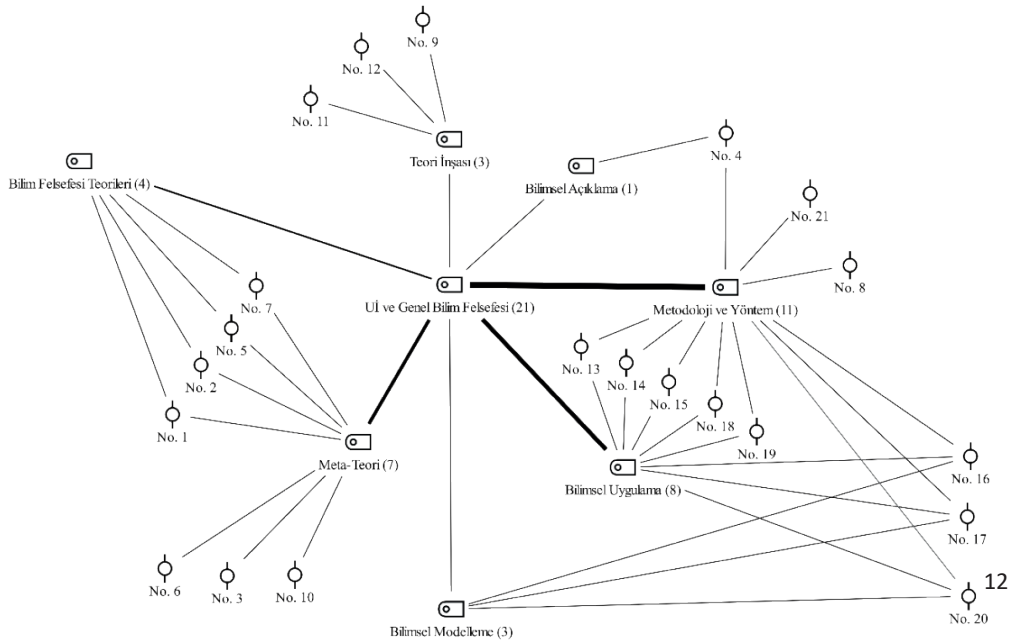
Araştırma kapsamında incelenen 587 makale arasından 21 makale (%3,6) Uİ ve Genel Bilim Felsefesi eksenindeki alt konular üzerine yazılmıştır. Alt konular kodları temsil ederek, söz konusu 21 makale alt konulara göre kodlanmış ve bir makaleye birden fazla kodlama yapılmıştır.

Tablo 5. Uİ ve Genel Bilim Felsefesi Konusunun Atandığı Makaleler ve Alt Konulara Göre Tasnifi

Numara (No.)	Dergi Adı	Yazar(lar)	Makale Başlığı	Alt Konular
1	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 6, Sayı 24, 2009	Faruk Yalvaç	Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
2	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 8, Sayı 30, 2011	Burak Ülman vd.	"Uluslararası" Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekliğin İmkânları	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
3	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 11, Sayı 43, 2014	Hüseyin Sevim	Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları	Meta-Teori
4	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 12, Sayı 46, 2015	Nil Şatana	Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem	Bilimsel Açıklama
5	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 15, Sayı 59, 2018	Klevis Kolasi	Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisi	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
6	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 16, Sayı 61, 2019	Fulya Özkan	Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme	Meta-Teori
7	Uluslararası İlişkiler\ Cilt 16, Sayı 65, 2020	Klevis Kolasi	Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisi: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçekçilik	Bilim Felsefesi Teorileri, Meta-Teori
8	All Azimuth\Cilt 4, Sayı 1, 2015	Ali Balcı	Knowledge, Repetition and Power in İbn al-'Arabi's Thought: Some Preliminary Comments on Methodology	Metodoloji ve Yöntem
9	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Ersel Aydın ve Gonca Biltekin	Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing	Teori İnşası
10	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Deniz Kuru	Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory	Meta-Teori
11	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 1, 2018	Homeira Moshirzadeh	Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges	Teori İnşası
12	All Azimuth\Cilt 7, Sayı 2, 2018	Knud Erik Jørgensen	Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?	Teori İnşası
13	All Azimuth\Cilt 8, Sayı 2, 2019	İsmail Erkam Sula	An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama

14	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Senem Aydın-Düzgit, Bahar Rumelili	Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
15	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Alper Kaliber	Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
16	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	H. Akın Ünver	Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
17	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Ali Fisunoğlu	System Dynamics Modeling in International Relations	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
18	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Belgin Şan-Akca	Large- N Analysis in the Study of Conflict	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
19	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Emre Hatipoğlu vd.	Automated Text Analysis and International Relations: The Introduction and Application of a Novel Technique for Twitter	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama
20	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Özgür Özdamar	An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program	Metodoloji ve Yöntem, Bilimsel Uygulama, Bilimsel Modelleme
21	All Azimuth \Cilt 8, Sayı 2, 2019	Mustafa Serdar Palabıyık	Broadening the Horizons of the "International by Historicizing it: Comparative Historical Analysis	Metodoloji ve Yöntem

Tablo 5'te Uİ ve Genel Bilim Felsefesi konusunun atandığı 21 makale numaralarıyla temsil edilmiş; yayımlandıkları zaman, yazar bilgileri ve makale başlıkları belirtilmiştir. Şekil 3'te ise Uİ ve Genel Bilim Felsefesi konusunun içinde yer alan 7 alt başlığın makalelere dağılımı gösterilmiştir. Ana konu ve alt konuları birbirine bağlayan çizgilerin daha kalın olması sıklığı ifade etmektedir.

Şekil 3. Uİ ve Genel Bilim Felsefesi İçindeki Alt Konuların 21 Makaleye Dağılımı

Şekil 3'e göre 21 makalenin %29.7'sini Metodoloji ve Yöntem, %21,6'sını Bilimsel Uygulama, %18,9'unu Meta-Teori, %10.8'ini Bilim Felsefesi Teorileri, %8.1'ini Bilimsel Modelleme ve Teori İnşası, %2.7'sini ise Bilimsel Açıklama alt konusu oluşturmaktadır. Alt konular arası ilişkiler değerlendirildiğinde Metodoloji ve Yöntem ile Bilimsel Uygulama (8) ve Bilim Felsefesi Teorileri ile Meta-Teori (8) alt konuları arasında yoğun ilişki olduğu görülmektedir. Bilimsel Modelleme ile Bilimsel Uygulama (3); Bilimsel Modelleme ile Metodoloji ve Yöntem (3) alt konuları arasında da ilişki tespit edilmiştir.

No.1/Yalvaç'ın makalesi⁴² meta-teorik düzeyden (seviye-2) değerlendirme yaparak bir genel bilim felsefesi teorisi olan bilimsel gerçekçiliği ele almaktadır. Bilimsel gerçekçiliğin sosyal bilimlerdeki karşılığı eleştirel gerçekçiliktir. Eleştirel gerçekçiliğin sorunsal hale getirdiği ve çözmeye çalıştığı en temel konu gerçekliğin ontolojisinin ne olduğudur. Makalede bu soruya cevap verilirken; eleştirel gerçekçilik, pozitivizm (ampirik gerçekçilik) ve post-pozitivizmin gerçeklik tanımları karşılaştırılmaktadır. Ayrıca, Üİ içinde var olan neo-realist ve konstrüktivist teorilerle eleştirel gerçekçiliğin bağı analiz edilmektedir.

No.2/Ülman ve diğerlerinin makalesi⁴³ "uluslararası" kavramının ontolojisini sorunsal hale getirirken seviye-2 içinde meta-teorik bir tartışmaya yönelmektedir. Bu tartışma yapılırken eleştirel realist bilim felsefesinin perspektifi ortaya konulmaktadır. Makale, neo-realizm ve neo-liberal kurumsalcılığın anarşi kavramına bakışlarını ve uluslararası alanın ontolojisine yönelik tanımlamalarını tartışırken her iki teorinin de pozitivist bilim felsefesine dayandırıldığı titizlikle açıklanmaktadır. Disipline hâkim bu iki pozitivist teorinin iddialarının yanında eleştirel gerçekçiliğin çok katmanlı ontolojik tanımlamalarının da uluslararası alanı açıklamak ya da anlamakta kullanılabileceğini savunarak tartışmaları meta-teorik düzeyde sürdürmektedir.

No.3/Sevim'in makalesi⁴⁴ sosyolog Pierre Bourdieu'ya ait kavram ve yaklaşımların Üİ'deki ana akım kuramlara olası meta-teorik katkısını çözümlemektedir. Bourdieu'da fail, yapan ya da eyleyen, etki oluşturan bir niteliğe sahiptir ve bu durum alanı ya da yapıyı dönüştürebilme kapasitesine sahiptir. Bu görüş neo-realizmin katı indirgemeci ve değişmez yapı algısına karşı bir görüştür. Yapı, yapanların eylem kapasitesiyle bir yapılanma sürecini kendinde barındırır. Yapanların sosyal aidiyetleri veya en genel anlamda kimliği, mutlak rasyonaliteye karşı sınırlı rasyonalite savını üretir. Sevim'in bu makalesi sosyoloji bağlamında Üİ teorilerine karşı eleştirel bakmayı sağlamakla özgün bir çalışma alanını sunmaktadır.

No.4/Şatana'nın makalesi⁴⁵ post-pozitivist metodoloji içinde konumlandırılan yorumsamacılığın, meta-teorik anlamda pozitivist metodolojiyle anlaşılmasa da birbirlerinden faydalanabileceğini metodolojik perspektiften ele almaktadır. Makale "analitik uzlaştırmacılık" kavramına çalışma boyunca atıf yapmaktadır. Disiplin içindeki ikinci büyük tartışma makale boyunca ana izlek olarak takip edilmektedir. Yöntem konusunda katı ve zorunlu seçimlerden ziyade bilim felsefesini dahil ederek me-

42 Faruk Yalvaç, "Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, No 23, 2010, s. 3-32.

43 Burak Ülman et al., "Uluslararası Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekçiliğin İmkânları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, No 30, 2011, s. 15-41.

44 Hüseyin Sevim, "Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, No 43, 2014, s. 7-32.

45 Nil Ş. Şatana, "Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 12, No 46, 2015, s. 11-33.

metodolojik tartışma yapmanın Uİ'yi ileri taşıyacağı öne sürülmektedir. Yöntem konusundaki bir diğer ayrım ise Amerika ve Avrupa yöntem geleneğidir. Bu iki geleneğin disipline metodolojik olarak katkısı aktarılırken, özellikle Amerikalı akademisyenlerin pozitivist davranışsalcı yöntemi mutlak bilimmiş gibi göstermelerine karşı Avrupalı akademisyenlerin bu durumu ideolojik bir tutum olarak görmesi değerlendirilmektedir.

No.5/Kolasi'nin makalesi⁴⁶ Uİ içindeki inşacı teorinin sosyal ontolojiye yönelik tanımlamalarını eleştirmekte ve bu eleştirisini yaparken eleştirel realizmin iddialarını kullanmaktadır. Seviye-2 içinde meta-teorik bir tartışmayı yürüten makale, sosyal olarak inşa edilmiş olanı ontolojik ve epistemolojik bağlamda sorgulamaktadır. Makalede pozitivist gerçektin tanımlaıyla post-pozitivist gerçektin tanımlaı karşılaştırılmaktadır. Bu gerçektin hep var olduğu ya da üretildiği yapı, Uİ içinde halen daha tanımlanan bir kavramdır. Makale inşacı teorinin yapı ve yapan ilişkisine yönelik tanımını sınırlandırılmış bulmaktadır, çünkü yapı ve yapanın birbirlerini inşa ettiği bir süreçte pozitivistin ortaya koyduğu dışsal gerçektin yok hükmündedir. Makale ise hem dışsal gerçektin hem de sosyal inşa sürecinin varlığını kabul ederek, tartışmasını eleştirel gerçektin perspektiften ortaya koymaktadır. Aynı zamanda 7 numaralı makalenin⁴⁷ de yazarı olan Klevis, bu makalesinde post-yapısalcılığın ontolojik varsayımının aslı unsuru olan söylemsel pratiklerin yerini eleştirmektedir. Bu eleştiri, eleştirel gerçektin bağlamda ortaya konulmaktadır. Postpozitivistin söylemsel pratikler dışındaki gerçektin yok saymasına karşı eleştirel realizm, katmanlı sosyal gerçektin anlayışını benimseyerek söylemsel pratiklerle birlikte bu pratikleri inşa eden yapıları da kabul etmektedir.

No.6/Özkan'ın makalesi⁴⁸ Tarih ile Uİ arasındaki ilişkiyi meta-teorik düzlemde değerlendirilmektedir. İlk olarak Uİ'nin ontolojisi ele alınırken, disiplinin kendi özerk varlığını inşa edebilmek için tarih, felsefe ve hukuktan uzaklaştığı ifade edilmektedir. Ancak disiplinin tarihten uzaklaşma isteğine ve ahistorik kabullere yönelmesine rağmen, tarihin disiplinindeki etkisinin sürdüğu kabul edilmektedir. İkinci olarak Uİ'nin epistemolojisi ele alınırken tarihin Uİ'ye ve teorilerine bilgi kaynağı sunduğu iddia edilmektedir. Teorilerin sahip olduğu iddiaları test etmek için tarih, bilgi edinilmesi gereken bir alan olarak görülür. Üçüncü olarak Uİ'nin metodolojisi ele alınırken, özellikle tarihsel sosyolojinin bir yöntem olarak Uİ'ye dahil edilmesi ve pozitivist-ilerlemeci tarih anlayışının tek bir yöntem olamaya cağı fikri gösterilmektedir.

No.8/Balci'nin makalesi⁴⁹ Uİ'de gücün anlaşılmasına yönelik alternatif bir yöntemi İbnü'l Arabi'nin fikirleri üzerinden sunmayı amaçlamaktadır. Bu yöntem sunumu aynı zamanda Batılı Uİ anlayışının dışında Batılı olmayan bir okuma biçimidir. Kavramsal bir okuma yaparken ontolojik, epistemolojik ve metodolojik farklılaşmayı ortaya koyan Balci'nin bu makalesi Batı dışı bir okuma şekli olarak özgündür.

46 Klevis Kolasi, "Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisini", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, No 59, 2018, s. 3-18.

47 Klevis Kolasi, "Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisini: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçektinlik", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 17, No 65, 2020, s. 83-100.

48 Fulya Özkan, "Uluslararası İlişkilerde Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 61, 2019, s. 5-22.

49 Ali Balci, "Knowledge, Repetition and Power in *Ibn al-'Arabi's* Thought: Some Preliminary Comments on Methodology", *All Azimuth*, Cilt 4, No 1, 2015, s. 39-50.

No.9/Aydın ve Biltekin'in makalesi⁵⁰ ana akım teorilerin yanında yerli teorilerin varlığını sorgulamaktadır. Yerli teorilerin inşası sürecinde ele alınan kavram, düşünce, bilgi kaynakları ve yöntemler ortaya konulmaktadır. Yerli teori inşası "referans", "alternatif" ve "otantik" olarak üç ana bölüme ayrılmaktadır. İslam, Çin, Hint ve Rus düşüncesinin kendine has ontolojik ve epistemolojik kabulleriyle ortaya koydukları teorilerin değerlendirildiği bu makale teori inşası içinde ele alınabilir.

No.10/Kuru'nun makalesi⁵¹ Aydın ve Biltekin'in tipolojisinden yola çıkarak Batı dışı teori inşasını konu edinmekte ve yeni yerel teorilerin geliştirilmesi için neler yapılabileceğine dair yol haritası çizmektedir. Avrupa merkezci teori inşasına karşı ortak çalışma projeleri desteklenmeli ve Avrupa dışından gelecek kavramlar değerlendirilmelidir. Bu meta-teorik anlamda Batı'yı tekrar etmeyecek bir bilgi gelişimi çerçevesinde gerçekleştirilecek ve yerel unsurlar buna katkı yapacaktır.

No.11/Moshirzadeh'in makalesi⁵² yerel teori gelişimine örnek olarak İran İslam düşüncesi bağlamında neler yapıldığını ortaya koymaktadır. Batılı siyasal teoriye alternatif İran'ın Uİ teorisini inşa eden siyasal teori ve meta-teorik tartışma alanı aktarılmaktadır. Moshirzadeh'e göre, İran'daki teorisyenler eğer İslami siyasal teori ve İran kültürü temelinde bir Uİ teorisi geliştirecekse bu teorinin dünyadaki Uİ uzmanları tarafından anlaşılabilirliğini iddia etmektedir. Bu anlaşılabilirliğin temeli dilsel ve mantıksal farklılıktır. Bu yüzden daha genel ve disiplin üyeleri tarafından anlaşılabilir kavramların kullanılması gerektiğini savunulmaktadır.

No.12/Jørgensen'in makalesi⁵³ teori inşasında Batı egemenliğinde gelişen teorilere alternatif teori üretilebileceğini ancak küresel ölçekte yine de Batılı teorilerin egemen olacağı iddiasını tartışmaktadır. Bununla birlikte güncel teori geliştirmek için 100 çalıştayın yapılabileceği, çalıştaylardaki tartışmaların geçmiş dünya üzerine değil, çağdaş dünya üzerine yapılarak teoriler inşa edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Hem teorinin hem de 100 çalıştayı değerli kılmak için üç temel sorunun sorulması gerektiğini savunmaktadır: (1) "teori nedir?", (2) "teorileştirme süreci nedir?", (3) "teorik bilginin değeri nedir?"

No.13/Sula'nın makalesi⁵⁴ dış politika analizine dair eklektik bir yöntem ortaya koyarak, hesaplamaya dayalı sosyal bilim içinde hem nitel hem de nicel yöntem çerçevesinde eylem ve söylem arasındaki uyumu ölçmeyi amaçlamaktadır. Bunu Türk dış politikası örneği üzerinden inceleyen çalışma bilimsel uygulama yönünden bir rehber niteliğindedir.

No.14/Aydın-Düzgüt ve Rumelili'nin makalesi⁵⁵ söylem analizi yönteminin hem kavramsal hem de epistemolojik boyutunu ele alırken, aynı zamanda bu yöntemin nasıl kullanılacağına dair bir rehber sunmaktadır. Söylem analizi üç temel üzerine inşa edilmektedir. Özünde dil analizi olarak tanımlanan söylem analizi; yüklem analizi, metafor analizi, eleştirel söylem analizi olarak üçe ayrılır. Yo-

50 Ersel Aydın, et al. "Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 45-68.

51 Deniz Kuru, "Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 69-86.

52 Homeira Moshirzadeh, "Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, 2018, s. 103-120.

53 Knud Erik Jørgensen, "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth*, Cilt 7, No 2, 2018, s. 65-80.

54 İsmail Erkam Sula, "An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset (TFPRED)", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 255-283.

55 Senem Aydın-Düzgüt ve Bahar Rumelili, "Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 285-305.

rumşamacı metodolojiyle resmî açıklamalar, deklarasyonlar, meclis tartışmaları, diplomatik belgeler ve mülakatlara dil çözümlemesi gerçekleştirilir.

No.15/Kaliber'in makalesi⁵⁶ bilimsel yöntem çalışmasıdır. Nitel veri toplama tekniği olan mülakatın pozitivist ve post-pozitivist epistemik tartışmalardan faydalanarak sınırlarını reflektivist yaklaşımla ele almaktadır. Pozitivistler mülakat tekniğini etkili bir araştırma enstrümanı olarak tanımlarken post-pozitivistler elde edilen verilere kuşkuyla yaklaşır. Çünkü verilerin içine gömülü güç ve çıkar ilişkilerinin objektif bilgiyi yansıtmayacağı iddiası söz konusudur. Bu noktada makale reflektivist bir yaklaşımı benimseyerek mülakat tekniğinin süreçlerini ortaya koyan rehber niteliğinde bir çalışma sunmaktadır.

No. 16/Ünver'in makalesi⁵⁷ günümüzde hem nicel hem de nitel yöntemin bilgisayar programları sayesinde hesaplamaya dayalı olarak aynı anda kullanılabileceğini ve yöntem konusundaki bölünmenin zorunlu olmadığını ortaya koymaktadır. Hesaplamaya dayalı sosyal bilimlerin tarihini ele alan makale aynı zamanda hesaplamaların nasıl olacağına dair uygulama da ortaya koymaktadır.

No.17/Fisunoğlu'nun makalesi⁵⁸ nicel yöntem yaklaşımı bağlamında Uİ araştırmacıları için sistem dinamiği modellemesi sunmaktadır. Bu modellemeyle makale nicel ve nitel yöntem arasındaki zorunlu ayrımın ötesine geçerek eklektik bir yöntem ortaya koymakta, hatta pragmatik metodoloji çerçevesinde kabul gören bir yaklaşımla yöntemin bir amaç değil, bir araç olduğunu savunmaktadır. Makale sosyal bilimlerde sistem modellemesinin nasıl kullanılacağını dair uygulamaya da yer vermektedir. Uluslararası ilişkiler ve çatışma üzerine örneklendirmeler yapmakta, sosyal bilimlerle fizik ve mühendislik arasında bağ kurmaktadır. Fisunoğlu'nu yayımladığı bu makalenin "Türk uluslararası ilişkiler literatüründe sistem dinamiği yaklaşımını tanıtan ilk makale olduğunu" söylemektedir.

No.18/Belgin Şan-Akça'nın makalesi⁵⁹ pozitivist-davranışsalci metodolojinin kökenlerini anlattıktan sonra Uİ'de nicel yöntemle dayalı çalışmaların büyük-N veri testlerinin nasıl uygulanabileceğini sunmakta ve çatışma çalışmaları üzerinde uygulamaktadır. Özellikle Türkiye'deki Uİ üzerine çalışan araştırmacıların nicel yöntem yaklaşımını ve deneysel uygulamaları kullanarak pozitivist metodolojiye dair bilimsel çıktılar üretebileceğini göstermektedir. Makalenin sonuç bölümünde de ifade edildiği gibi tahminler ampirik olarak ifade edilmezse (*prediction*), o bilimsel anlamda tahmin değil, geleceğe yönelik hikaye anlatma ya da kehanet olarak kalacaktır.

No.19/Hatipoğlu ve diğerlerinin makalesi⁶⁰ bilgisayarlı metin analizi yöntemini sunmakta ve uygulamasını göstermektedir. Bu yöntem Sabancı Üniversitesi'ndeki I-POST ekibi tarafından geliştirilen kod kitabı ve metin analiz tekniği Twitter'dan veya farklı sosyal medya araçları üzerinden elde edilen metinlerin nasıl analiz edileceğini göstermektedir. Benzer metinleri kümeleyebilen, metin içindeki karakterleri ayırabilen ve karakter benzerlikleri görebilen yöntem; uzun süren manuel kodlamalar yerine otomatik kodlama yöntemini anlatmakta ve bir örnek uygulamayı göstermektedir.

56 Alper Kaliber, "Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 339-357.

57 Akın Ünver, "Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 157-182.

58 Ali Fisunoğlu, "System Dynamics Modeling in International Relations", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 231-253.

59 Belgin Şan-Akça, "Large-N Analysis in the Study of Conflict", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, 2019, s. 135-156.

60 Emre Hatipoğlu et al., "Automated Text Analysis And International Relations: The Introduction And Application Of A Novel Tyechnique For Twitter", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 183-204.

No.20/Özdamar makalesi⁶¹ oyun teorisi ve beklenen fayda hipotezini birleştirerek hem yöntem konusunda katkı sağlamakta hem de uygulamaya yönelik bir çıktı sunmaktadır. Bu modelin kullanımı uluslararası politikadaki aktörlerin hareketlerini simüle ederek atılacak adımların hesaplanmasını sağlamaktadır. Model mutlak anlamda geleceğe yönelik öngörülerde bulunamaz, fakat alternatif birçok izlenecek yolu ortaya çıkarabilir. Ayrıca Özdamar, Türkiye'deki Uİ eğitimi içindeki yöntem konularını da eleştirmekte, simülasyon temelinde hipotez testlerinin nitel ve nicel yöntem yaklaşımlarına göre incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

No.21/Palabıyık'ın makalesi⁶² nitel yöntem içinde karşılaştırmalı tarih analizi desenini ortaya koyarken kendi kişisel deneyiminden yola çıkarak tarih ve Uİ arasındaki bağı değerlendirmektedir. Palabıyık bu makalesinde Uİ disiplinine yöntemsel bir katkı sunarak genel bilim felsefesinin önemli bir tartışma alanı olan metodoloji ve yöntem meselesine girmiştir. Palabıyık'a göre karşılaştırmalı tarih analizi her ne kadar nitel yöntem yaklaşımı içinde konumlandırılrsa da nicel yöntem içinde de kullanılabilir. Karşılaştırmalı tarih analizi içinde "veri kümelemesi, istatistiksel yöntem ve değişken analizler" kullanılabilirliğinden nicel yöntem yaklaşımıyla da bağlantılıdır. Uİ disiplinin gelişebilmesi için farklı disiplinlerle birlikte hem nicel hem de nitel yöntemde kullanılabilen karşılaştırmalı tarih analizinden faydalanılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu analiz yöntemi realist kuramın Uİ disiplini içindeki baskın tarih anlayışına karşı alternatif bir boyut getireceğini iddia etmektedir.

Sonuç

Bu araştırma hem WoS hem de Scopus'ta taranan Uİ ana temalı Türkiye adresli dergilerin konu dağılımlarını ve genel bilim felsefesinin bu konu dağılımları içindeki yerini betimsel olarak incelemiştir. Elde edilen bulgularla, genel bilim felsefesi bağlamında çalışmaların ön plana çıkmadığı, başat olanın bölge çalışmalarının (%33,4) olduğu görülmüştür. Genel bilim felsefesi ekseninde yazılan makalelerin daha çok Metodoloji ve Yöntem alt konusuna yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bilim felsefesi eksenindeki makaleler, pozitivist metodolojiye değinmekle birlikte post-pozitivist metodolojinin ne olduğuna dair tartışmalara yer verilmiştir. Yöntem konusunda nicel ve nitel yöntemleri aşan, eklektik ve çoklu yöntemi ön plana çıkaran çalışmalara rastlansa da karma yöntem çalışmasına rastlanmamıştır.

Bilim felsefesi teorileri ve meta-teorik bağlamda sadece pozitivistliğe değil, güncel meta-teorik perspektiflere yer verildiği gözlemlenmiştir. Özellikle bilimsel realizm ya da sosyal bilimlerde kullanım şekliyle eleştirel realizm açısından sadece temel kaynak niteliğinde makalelerin olduğu görülmüştür. Makaleler arasında Batı dışı teorilerin nasıl inşa edileceğine dair öneriler olsa da meta-teorik ve bilim felsefesi teorileri anlamında ya da bunlara alternatif nitelikte yeni ve özgün bir uluslararası siyasal teori sunumuna rastlanmamıştır. İlgili veri tabanlarında bulunan Türkiye adresli Uluslararası İlişkiler ana temalı dergilerde, Genel Bilim Felsefesi ekseninde yazılan makalelerin %3,6 seviyesinde olduğu; en fazla Bölgesel Çalışmalar konusunda makale yayımlandığı çalışmanın en temel vargısıdır.

Türkiye'de neden Uİ ve bilim felsefesini bir arada çalışan makalelerin az olduğu sorusuna yönelik verilecek cevaplar vardır. Girişte bahsedildiği gibi bilim felsefesine yönelik ilginin az olmasının

61 Özgür Özdamar, "An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 205-230.

62 Mustafa Serdar Palabıyık, "Broadening the Horizons of the "International" by Historicizing it: Comparative Historical Analysis", *All Azimuth*, Cilt 8, Sayı 2, s. 307-325.

ve Türkiye'nin bilimsel anlamda bir çevre ülke olarak algılanmasının, bilim felsefesinin çalışılmasına engel olduğu söylenebilir. Fakat bu nedensel/açıklayıcı iddiaların da ampirik olarak doğrulanıp yanlışlanmaya ihtiyacı vardır ve bu konu araştırmanın amacına dahil edilmediğinden detaylandırılmamıştır. Ayrıca bilim felsefesine yönelik ilginin neden artırılması gerektiği de sorgulanması gereken bir başka konudur. Disipline yönelik soyut düşünmeyi sağlamak, bilimsel genellemelere nasıl ulaşılacağını öğretmek, bilimsel yöntemin felsefesini anlamak ve disiplin içinde kullanmak, bilimsel teorilerin nasıl inşa edileceğine yönelik fikir sahibi olmak ve teorileri daha üst bir teorik bakıştan (meta-teori) analiz edebilmek⁶³ için bilim felsefesine ilginin artırılması gerektiği iddia edilebilir.

Sonuç olarak, Uİ ve genel bilim felsefesi üzerine çalışmak isteyen araştırmacılar bu araştırma aracılığıyla ilgili dergilerde çalışılan konuların neler olduğunu görebilir ve konu dağılımlarından faydalanarak daha derinlemesine araştırmalar yapabilir. Hiç kuşkusuz seviye-2'den yapılacak her türlü çalışma Uİ disiplininin ve teorilerinin anlaşılıp daha iyi aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ağcan, Muhammed A. (2014). "Sosyal Bilimler Felsefesi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi", Evren Balta (der.), *Küresel Siyasete Giriş*. İstanbul, İletişim Yayınları, s. 77-109.
- Aydın-Düzgüt, Senem ve Bahar Rumelili (2019). "Discourse Analysis: Strengths and Shortcomings", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 285-305.
- Aydınlı, Ersel et al. (2014). *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*. İstanbul, Küre Yayınları.
- Aydınlı, Ersel et al. (2018). "Widening the World of IR: A Typology of Homegrown Theorizing", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 45-68.
- Balci, Ali (2015). "Knowledge, Repetition and Power in *Ibn al-'Arabi's* Thought: Some Preliminary Comments on Methodolgy", *All Azimuth*, Cilt 4, No 1, s. 39-50.
- Breuning, Marijke et al. (2005). "Promise and Performance: An Evaluation of Journals in International Relations", *International Studies Perspectives*, Cilt 6, No 4, s. 447-461.
- Bilgin, Pınar (2005). "Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında 'Merkez-Çevre': Türkiye Nerede?", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 2, No 6, s. 3-14.
- Bilgin, Pınar (2021). "How not to Globalise IR: 'Centre' and 'Periphery' as Constitutive of 'the International'", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 18, No 70, s. 13-27.
- Burchill, Scott ve Andrew Linklater (2013). "Giriş", Scott Burchill et al. (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. çev. Muhammed Ağcan ve Ali Aslan, İstanbul, Küre Yayınları, s. 11-51.
- Chernoff, Fred (2007). *Theory and Metatheory in International Relations: Concepts and Contending Accounts*. New York, Palgrave Macmillan.
- Cristol, Jonathan (26 Kasım 2019). "International Relations Theory", <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0039.xml> (Erişim Tarihi 17 Ekim 2021).
- Çarkoğlu, Ali (2013). "Örnekleme Yöntemleri", Ali Çarkoğlu (der.), *Uluslararası İlişkilerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 64-88.
- Çiçek, Dönüş ve Nazmi Kozak (2012). "Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili", *Türk Kütüphaneciliği*, Cilt 26, No 4, s. 734-756.
- Çokişler, Elvan (2019). "Uluslararası İlişkiler Dergisinin Bibliyometrik Analizi (2004-2017)", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 64, s. 29-56.
- Fisunoğlu, Ali (2019). "System Dynamics Modeling in International Relations", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 231-253.
- Freire, Lucas G. (2013). "The Potential and the Pitfalls of Metatheory in IR", *Estudos Internacionais*, Cilt 1, No 2, s. 271-302.

63 Aydın et al., *Yöntem, Kuram, Komplo*, s. 274.

- Gökçe, Emrah Utku (2021). "Genel Bilim Felsefesi Üzerine Yazılmış Türkçe Kitapların Tema Analizi", *Beytülhikme Felsefe Dergisi*, Cilt 11, Sayı 4, s. 1769-1799.
- Griffiths, Martin et al. (2013). *Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*. çev. Cesran, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hamati-Ataya, Inanna (2016). "IR Theory and the Question of Science", Ken Booth ve Toni Erskine (der.), *International Relations Theory Today*. Cambridge, Polity Press, s. 69-84.
- Hamilton, Scott (2017). "A Genealogy of Metatheory in IR: How 'Ontology' Emerged from the Inter-paradigm Debate", *International Theory*, Cilt 9, No 1, s. 136-170.
- Hatipoğlu, Emre et al. (2019). "Automated Text Analysis And International Relations: The Introduction And Application Of A Novel Tyechnique For Twitter", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 183-204.
- Hay, Colin (Eylül 2009). "Political Ontology", <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199270439.001.0001/oxfordhb-9780199270439-e-004> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2021).
- Hollis, Martin ve Steve Smith (1990). *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford, Clarendon Press.
- Jackson, Patrick Thaddeus (2011). *The Conduct of Inquiry in International Relations*. Oxon, Routledge.
- Jørgensen, Knud Erik (2018). "Would 100 Global Workshops on Theory Building Make A Difference?", *All Azimuth*, Cilt 7, No 2, s. 65-80.
- Jørgensen, Knud Erik (2018). *International Relations Theory: A New Introduction*. London, Palgrave.
- Kaliber, Alper (2019). "Reflecting on the Reflectivist Approach to Qualitative Interviewing", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 339-357.
- Kolasi, Klevis (2018). "Uluslararası İlişkiler Teorisinde Bilimsel Realizm ve Yapı Kavramı", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 73, No 4, s. 931-958.
- Kolasi, Klevis (2018). "Uluslararası İlişkilerde Sosyal Ontoloji Kavrayışının Meta-Teorik Eleştirisi", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, No 59, s. 3-18.
- Kolasi, Klevis, (2020). "Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisi: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçekçilik", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 17, No 65, s. 83-100.
- Kozak, Metin (2018). *Akademik Yazım: İlkeler-Uygulamalar-Örnekler*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Kozak, Metin (2018). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yayımlama ve Yazım Teknikleri*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Kurki, Milja ve Colin Wight (2013). "International Relations and Social Science", Tim Dunne et al (der.), *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, Oxford, Oxford University Press, s. 15-33.
- Kuru, Deniz (2018). "Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholars, Theory", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 69-86.
- Lamont, Christopher (2015). *Research Methods in International Relations*. London, Sage Publications.
- Merriam, Sharan B. *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. çev. Selahattin Turan, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Moses, Jonathan W. ve Torbjørn L. Knutsen (2016). *Bilmenin Yolları*. çev. Kıvılcım İlbaş ve Ekrem Berkay Ersöz, İstanbul, Küre Yayınları.
- Moshirzadeh, Homeira (2018). "Iranian Scholars and Theorizing International Relations: Achievements and Challenges", *All Azimuth*, Cilt 7, No 1, s. 103-120.
- Obi-Okogbuo, Jerry ve B. Phil Hons (2015). "The Philosophy of Science. A Delineation of its Scope and Boundaries", *European Scientific Journal*, Cilt 11, No. 8, s. 130-140.
- Özdamar, Özgür (2019). "An Application of Expected Utility Modeling and Game Theory in IR: Assessment of International Bargaining on Iran's Nuclear Program", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 205-230
- Özkan, Fulya (2019). "Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Yaklaşım: Tarih ve Teori Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 16, No 61, s. 5-22.
- Özkan, Cengiz İskender (2020). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Say Yayınları.
- Özlem, Doğan (2016). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Notos Kitap.
- Palabıyık, Mustafa Serdar (2019). "Broadening the Horizons of the "International" by Historicizing it: Comparative Historical Analysis", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 307-325.
- Puchala, Donald J. (2003). *Theory and History in International Relations*. London: Routledge.
- Losee, John (2008). *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*. Ankara, Dost Kitapevi.

- Sankey, Howard (Yayımlanma Tarihi Yok). "General Philosophy of Science", <https://philpapers.org/browse/general-philosophy-of-science> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2021).
- Sevim, Hüseyin (2014). "Pierre Bourdieu'nun Uluslararası İlişkiler Kuramlarına Olası Katkıları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 11, No 43, s. 7-32.
- Smith, Steve (1995). "The Self Image of a Discipline: A Genealogy of International Relations Theory", Ken Booth ve Steve Smith (der.), *International Relations Theories Today*. Pennsylvania, The Pennsylvania University Press, s. 1-37.
- Smith, Steve (1996). "Positivism and Beyond", Steve Smith et al. (der.), *International Theory: Positivism and Beyond*. New York, Cambridge University Press, s. 11-44.
- Sula, İsmail Erkam (2019). "An Eclectic Methodological Approach in Analyzing Foreign Policy: Turkey's Foreign Policy Roles and Events Dataset (TFPRED)", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 255-283.
- Sula, İsmail Erkam (2021). "Bilim, Yöntem, Kuram", Buğra Sarı ve İsmail Erkam Sula (der.), *Kuramsal Perspektiften Temel Uluslararası İlişkiler Kavramları*. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, s. 1-40.
- Şan-Akça, Belgin (2019). "Large-N Analysis in the Study of Conflict", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 135-156.
- Şatana, Nil Ş. (2015). "Uluslararası İlişkilerde Bilimsellik, Metodoloji ve Yöntem", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 12, No 46, s. 11-33.
- Şimşek, Lütfü (2017). *Sosyal Bilimler ve Felsefe*. İstanbul, Kitap Yayınevi.
- Ülman, Burak et al. (2011). "'Uluslararası' Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekçiliğin İmkânları", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 8, No 30, s. 15-41.
- Ünver, Akın (2019). "Computational International Relations What Can Programming, Coding and Internet Research Do for the Discipline", *All Azimuth*, Cilt 8, No 2, s. 157-182.
- Wæver, Ole (1998). "The Sociology of a Not So International Discipline: American and European Developments in International Relations", *International Organization*, Cilt 52, No 4, 1998, s. 687-727.
- Wight, Colin (2002). "Philosophy of Social Science and International Relations", Walter Carlsnaes et al. (der.), *Handbook of International Relations*. London, Sage Publications, s. 23-51.
- Wight, Colin ve Jonathan Joseph (2010). "Scientific Realism and International Relations", Jonathan Joseph ve Colin Wight (der.), *Scientific Realism and International Relations*. New York, Palgrave Macmillan, s. 1-30.
- Yalçın, Seher et al. (2015). "En Yüksek Etki Faktörüne Sahip Eğitim Dergilerindeki Makalelerin İçerik Analizi", *Eğitim ve Bilim*, Cilt 40, No 182, 2015, s. 1-28.
- Yalvaç, Faruk (2010). "Eleştirel Gerçekçilik: Uluslararası İlişkiler Kuramında Post-Pozitivizm Sonrası Aşama", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, No 23, s. 3-32.
- Yalvaç, Faruk (2014). "Uluslararası İlişkilerde Teori Kavramı ve Temel Teorik Tartışmalar", Ramazan Gözen (der.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 31-65.
- Yıldırım, Cemal (2020). *Bilim Felsefesi*. İstanbul, Remzi Kitabevi.